

«Krake søker make» nærmest

G-1

Hvorfor giftet du deg med henne? Hvorfor valgte du akkurat ham? De fleste vil si noe om tiltrekning, forelskelse, kjærlighet, men vet samtidig at svaret er mer komplisert. Hva bestemmer vårt valg av partner? Er det et tilfældighetenes spill, eller skjebnebestemt?

«Like barn leker best». «Motsetninger tiltrekker hverandre». «Krake søker make». De folkelige forestillingene står tilsynelatende i motsetning til hverandre. Hvilke av ordspråkene er sanne og riktige? Og hvorfor velger så mange feil?

Det finnes faktisk en omfattende forskning omkring partnervalg og mange psykologiske teorier om hvorfor vi velger som vi gjør.

– Og det fascinerende er at de folkelige observasjonene viser seg å være riktige. Det finnes nemlig ingen klare og entydige svar innen denne forskningen. Menneskelivet er rikt og nyansert og gir mulighet for en uendelig mengde forskjellige samspill mellom partnere, sier førstemanuensis Anne-Lise Løvlie Schibbye til Nationen.

Hun har gjennomført et forskningsprosjekt om partnervalg ved Psykologisk Institutt ved Universitetet i Oslo, og blant annet på bakgrunn av dette er hun snart ferdig med en bok om samspill i familien.

Prosjektet omfattet par som gikk i behandling ved Psykologisk klinikk 1 ved Universite-

fra andre par. Det er de samme mønstre som går igjen, på godt og ondt. Og undersøkelsen bekrefter det forskning i andre land har vist, at vi på det bevisste plan som regel velger en partner som er lik oss selv. «Like barn leker best» når det gjelder utdanning, interesser, verdier og religion.

– På det ubevisste plan velger vi både det som er likt og det som er forskjellig, alt etter hvilket område av personligheten det er snakk om. Her stemmer også ordspråket om at «motsetninger tiltrekker hverandre». Vi kan for eksempel tenke oss at en som er svak selv, velger en som er sterk. Eller at den som selv synes det er vanskelig å stå fram og hevde seg, velger en som så å si gjør det på vegne av seg.

– Men også på det ubevisste plan viser det seg å være likheter man ikke ser i første omgang. En som føler seg usikker og uselvstendig,

2

Lørdag 21. september 1985

NATIONEN

leve med sin uselvstendighet. Disse to vil ofte tiltrekkes av hverandre. De er komplementære på det bevisste plan, men deres problemer er samtidig like, sier Anne-Lise Løvlie Schibbye.

– Dersom vi lærte barna våre å forstå seg selv bedre, ville de også forstå mer av andre og av hva de som voksne trenger hos en partner, sier psykolog Anne-Lise Løvlie Schibbye, som har gjennomført et forskningsprosjekt om partnerveiv.

(Foto: Rolf Soler).

Av Karl Gåsvatn

Hun tror ordtakene «krake søker make» stemmer best når det gjelder ektefellevalg. Vi velger en person som kan hjelpe oss å opprettholde den måten vi selv fungerer på psykologisk, en som ikke truer de samværsmåter vi har utviklet som barn. Som barn lærer vi – i samspill med våre foreldre – væremåter som gir oss trygghet og identitet, måter vi kan uttrykke vår personlighet på. På et vis forberedes vårt partnervalg allerede da. Og derfor er det så viktig hvilke væremåter vi har utviklet.

– Vi gifter oss nemlig med en som har utviklet væremåter som tilsvarer våre egne, og dermed kan bidra til å opprettholde vår selvoppfatning. Det selvbilde vi har utviklet i samspill med vår opprinnelige familie, er sentralt for trygghetsfølelsen, og vi leter etter en person som ikke vil forandre på denne selvoppfatningen. For eksempel dersom jeg som jente er oppdratt til å se på meg selv som en person som kan bestemme over meg selv og har visse rettigheter i livet, vil jeg ikke velge en partner som truer dette selvbildet. Dersom jeg er uselvstendig og på jakt etter en mann som kan overta farsrollen, vil jeg ikke velge en mann som søker en moden kvinne. Da ville hans væremåte gjøre det vanskelig for meg å fortsette å fungere uselvstendig, noe som ville true mitt selvbilde. Dersom jeg er vant til å bli nedvurdert, vil jeg ha en tendens til å velge en partner som fortsetter å nedvurdere meg. Vi klammer oss til vårt selvbilde, også når dette er negativt.

En av de folkelige oppfatninger er at vi velger en partner som er som mor eller far. – Det er sammenheng mellom personligheten hos mine foreldre og vårt valg av partner, sier Anne Lise Løvlie Schibbye. Men denne sammenhengen er ikke så enkel som den iblant blir framstilt: at en mann gifter seg med en som er lik hans mor, og en kvinne med en som er lik hennes far. Det er mer slik at vi ubevisst søker en person som kombinerer samværsmåter vi har med mor og far, sier hun.

– Det kan også være egenskaper jeg tar avstand fra hos far, men til min forbauselse finner igjen hos ektemannen. Jeg kan ha en far jeg opplever som svak og ønsker selv en mann som er sterk. Og finner en mann som virker sterk, kanskje fordi han er flink til å ordlegge seg og ordne opp i ting. Men etter en stund oppdager jeg at han likevel er svak. Jeg har fått med på lasset egenskaper jeg ville unngå, fordi jeg ubevisst har søkt en partner jeg kan være sammen med på samme måte som jeg har vært sammen med far, hvor jeg kan fortsette samspillet og opprettholde min selvoppfatning.

– Jeg kan for eksempel være vant til at mor trenger min hjelp, og min selvoppfatning er knyttet til det å være hjelpsom. Jeg trenger stadig bekreftelse på denne oppfatningen av meg selv, og finner det derfor tryggest å velge en litt hjelpeløs partner. En annen variant er når jeg velger helt motsatt. Da går jeg inn i mors rolle, overtar en del av mor i meg selv, og finner en mann som kan være min hjelper. Vi identifiserer oss nemlig med våre foreldre, selv om vi bevisst tar avstand fra det vi ikke liker hos dem.

– I det hele tatt spiller ubevisste krefter en stor rolle i forbindelse med nære, dype relasjoner. Slik kan mors og fars problemer ikke prege bare oss selv, men også våre barn.

Og vi viderefører den psykologiske arven også til barna våre. I beste fall greier vi å sortere ut problemene og løse dem, og da unngår vi å gjenta uheldige mønstre. Men de fleste av oss sliter med gjentakelser. Dermed kan vi til vår forskrekkelse oppdage at familieegenskaper vi har forsøkt å flykte fra, sitter rett overfor oss ved frokostbordet. Nissen flytter med på lasset.

Heldigvis kan nissen også være positiv. Krake søker make, på godt og ondt. Dersom jeg selv er selvstendig og åpen, vil jeg velge en partner som lar meg være det, og vi får den type parforhold hvor begge er selvstendige og løser problemene etter hvert som de dukker opp. Dessuten kan det å gå inn i et parforhold i seg selv oppleves som så positivt at jeg overskrider familieproblemene i stedet for å bli sittende i fastlåste konflikter.

– Jeg har tro på parforholdet. Vi har ikke noe alternativ, og det er noen som får det til, sier Anne-Lise Løvlie Schibbye. Når det er så mye samlivsproblemer, tror hun det først og fremst skyldes at vi ikke er flinke nok til å ta vare på barna våre, at vi har for liten forståelse for hva barn trenger.

– Dersom de lærte å forstå seg selv bedre, ville de også forstå mer av andre og av hva de som voksne trenger hos en partner, sier hun.

– Å oppleve smerte er en del av det å være barn. Men i vår forestilling om den romantiske kjærligheten skal partneren gjøre godt igjen for all smerten fra barndommen. Dette fører til enorme forventninger, og det må føre til krise når vi oppdager at partneren ikke strekker til.

– Vi må lære barna våre mer om hva det innebærer å velge en partner, og hvordan et forhold holdes levende, sier Anne-Lise Løvlie Schibbye. Hun er opptatt av å gjøre psykologiens kunnskap omkring partnervalg og samliv kjent blant folk flest og popularisere forskningen på området. Men hun advarer mot forenkling og forslag om lettvinde løsninger.

– Noen håper på mirakler, men de finnes ikke. Det er en tendens i samfunnet til å framstille alt lettvinnt og tro at alt kan løses raskt og effektivt. Men menneskelivet er sammensatt og nyansert, og ingen har sagt at det skal være enkelt. Når det sitter et levende par foran meg og forteller om hva de strever med, blir jeg slått av alle nyansene. Et forhold er sammensatt, noe er godt og noe er vanskelig. Og det er viktig å formidle den holdning at det går an å næste opp det som er vanskelig.

– Det er mulig å få til et bevegelig forhold, og stikkordet for et slikt forhold er: bevegelighet. Det betyr at du kan være både sterk og svak, veksle mellom å være den som gir og den som tar, den som gir oppmuntring og den som trenger oppmuntring, den som har overskudd og den som er trett. Modne ektefeller er fleksible og kan bytte posisjon, i stedet for å være bare den sterke eller bare den svake hele tiden. Modne individer søker også partnere som tilsvarer dem i modenhet – som er like åpne for nærhet, like modige til å henge seg og til å tørre forandring. De kan være like og forskjellige, og de lærer av hverandres forskjellighet. Og de gir hverandre mulighet til å utfolde seg sammen og hver for seg, sier Anne-Lise Løvlie Schibbye.